

ประเทศไทย: ก้าวประวัติศาสตร์สู่ความยุติธรรมในเหตุการณ์ตากใบ

วันนี้ เกือบ 20 ปีหลังจากการปราบปรามการประท้วงอย่างรุนแรงในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2547 ศาลจังหวัดนราธิวาสได้มีคำสั่งสำคัญ โดยชี้ว่ากรณีดังกล่าวมีมูลเพียงพอที่จะดำเนินคดีอาญาต่ออดีตเจ้าหน้าที่ทหารระดับสูง เจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน 7 ราย ที่รับผิดชอบการควบคุมฝูงชนและการขนส่งผู้ประท้วง

“นี่เป็นก้าวประวัติศาสตร์สู่ความยุติธรรม แต่เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการนำตัวผู้ที่ต้องรับผิดชอบมาสู่กระบวนการยุติธรรมหลังจากที่ล่าช้ามายาวนาน และเราก็เหลือเวลาน้อยลงทุกที” เมลิซ่า อูเปรติ ผู้อำนวยการภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกของคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists - ICJ) กล่าว

ในเดือนเมษายนปีนี้ เพียงหกเดือนก่อนที่อายุความ 20 ปีจะสิ้นสุดลงในวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2567 ผู้รอดชีวิตและครอบครัวของผู้เสียชีวิต 48 รายได้ตัดสินใจฟ้องร้องคดีต่อศาลโดยตรง แทนที่จะรอให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้ริเริ่มฟ้องร้องดำเนินคดี

ความผิดอาญาที่จะมีการพิจารณารวมถึงข้อหาฆาตกรรมภายใต้มาตรา 288 ของประมวลกฎหมายอาญารวมถึงความผิดฐานกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายจนถึงแก่ความตายหรือรับอันตรายสาหัสตามมาตรา 310 วรรค 2 ของประมวลกฎหมายอาญา

“รัฐบาลไทยถูกเรียกร้องหลายต่อหลายครั้ง รวมทั้งจาก ICJ ให้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดโดยพลัน มีประสิทธิภาพ เป็นกลาง และเป็นอิสระ รวมถึงเจ้าหน้าที่ผู้บังคับบัญชาที่มีส่วนในการสลายการชุมนุม ควบคุมตัว ขนส่งผู้ถูกควบคุมตัว ลำเลียงบุคคลดังกล่าว รวมถึงการเสียชีวิตและบาดเจ็บที่เกิดขึ้นในเวลาต่อมา ที่นำไปสู่การเสียชีวิตของผู้ถูกควบคุมตัว 85 ราย อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่กลับล้มเหลวในการดำเนินการเช่นว่า ช่วงเวลาแห่งประวัติศาสตร์นี้ถูกริเริ่มโดยเหยื่อ ครอบครัวของพวกเขา และภาคประชาสังคม ที่ไม่สามารถรื้อถอนเจ้าหน้าที่รัฐได้อีกต่อไป และยืนหยัดต่อสู้อย่างกล้าหาญกับการลายนวลพันผิด”

เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2547 ผู้ประท้วงมากกว่า 1,500 คนมารวมตัวกันหน้าสถานีตำรวจตากใบเพื่อเรียกร้องให้มีการปล่อยตัวอาสาสมัครชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน 6 รายที่ถูกควบคุมตัวโดยเจ้าหน้าที่ เมื่อ

(คำแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ)

ความตึงเครียดเพิ่มสูงขึ้น เจ้าหน้าที่ความมั่นคงได้ตัดสินใจใช้กระสุนจริงสลายฝูงชน ส่งผลให้มีผู้ประท้วงเสียชีวิต 7 ราย มีผู้ถูกควบคุมตัวอีกประมาณ 1,300 รายที่ต้องนอนซ้อนกันในรถบรรทุกของกองทัพ ในขณะที่แขนถูกผูกไว้ด้วยกันด้านหลัง และทำการขนส่งในสภาพนั้นเป็นระยะทางประมาณ 150 กิโลเมตรไปยังค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี เมื่อคนเหล่านี้ถูกขนถ่ายออกจากรถบรรทุกในหลายชั่วโมงต่อมาพบว่ามีผู้เสียชีวิต 78 ราย และบาดเจ็บสาหัสมากกว่า 30 ราย

อย่างไรก็ตาม ภายใต้มาตรา 95 ของประมวลกฎหมายอาญา คำสั่งนี้ของศาลจังหวัดนราธิวาสเพียงอย่างเดียวไม่ทำให้อายุความหยุดลง และยังคงมีความเสี่ยงต่อการที่ไม่อาจจะดำเนินคดีได้เพราะหมดอายุความ ทั้งนี้ การที่อายุความจะสะดุดหยุดลงจะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้ต้องหาแต่ละรายถูกนำตัวมายังศาลภายในวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2567

“เราขอเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ของไทยประกันว่าจำเลยทุกคนจะถูกนำตัวมาสู่กระบวนการยุติธรรมก่อนที่อายุความจะสิ้นสุดลง เพื่อไม่ให้เกิดการลอยนวลพ้นผิด และอำนวยความสะดวกยุติธรรม” อูเปรติ กล่าว

ศาลกำหนดให้จำเลยมายังศาลในวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2567 มิฉะนั้น อาจจะมีการออกหมายจับแก่ผู้ที่ไม่ได้มาแสดงตัวต่อไป

ความเป็นมา

จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา โดยภูมิภาคนี้มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู

การก่อความไม่สงบเพื่อต่อต้านรัฐบาลไทยได้ปะทุขึ้นในปี พ.ศ. 2547 ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตมากกว่า [7,500 ราย](#) ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา

องค์กรภาคประชาสังคมในท้องถิ่นยังคงได้รับข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง รวมถึงการจับกุมและคุมขังโดยพลการภายใต้กฎหมายพิเศษด้านความมั่นคง การวิสามัญฆาตกรรม การทรมานหรือการปฏิบัติที่โหดร้าย การละเมิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก และการโจมตีนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

เช่นกรณีของตากใบ กรณีเหล่านี้ส่วนใหญ่มักไม่ได้รับการสืบสวนสอบสวน ทำให้ไม่มีผู้ต้องรับโทษต่อการละเมิดของตน นำไปสู่วัฒนธรรมการลอยนวลพ้นผิด

ตามกฎหมายไทย ผู้เสียหายสามารถร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้มีการดำเนินคดีอาญาได้ (คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์) รวมถึงสามารถยื่นฟ้องโดยตรงต่อศาลได้ (คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์) สำหรับอย่างหลังนั้น ศาลจะต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องเพื่อประเมินว่าคดีมีมูลในการพิจารณาคดีต่อไปหรือไม่ เช่นที่ปรากฏในกรณีนี้

[การไต่สวนการตายของศาลจังหวัดสงขลาเมื่อปี พ.ศ. 2552](#) ในกรณีตากใบนี้ ศาลมีคำสั่งโดยสรุปว่าผู้เสียชีวิตทั้ง 78 ราย เสียชีวิตจากภาวะขาดอากาศหายใจ โดยไม่มีการพิจารณาเกี่ยวกับพฤติการณ์ที่นำไปสู่การ

(คำแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ)

เสียชีวิต อีกทั้งไม่มีการไต่สวนการตายกรณีการเสียชีวิตของผู้ประท้วงทั้ง 7 ที่ถูกสังหารในวันที่มีการประท้วง

แม้จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการค้นหาข้อเท็จจริงและจ่ายค่าชดเชยให้กับเหยื่อและครอบครัวของพวกเขา แต่ความยุติธรรมก็ยังคงไม่ปรากฏ

ในกรณีนี้ โจทก์ขอให้ศาลมีคำสั่งรับฟ้องจำเลย 9 ราย แต่ศาลเห็นว่ากรณีดังกล่าวมีมูลเพียงพอที่จะดำเนินคดีต่อจำเลย 7 ราย